

DEJEPIS

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Hlavnou funkciou vyučovacieho predmetu dejepis je kultivovanie historického vedomia žiakov ako celistvých osobností a uchovanie kontinuity historickej pamäti v zmysle odovzdávania historických skúseností či už z miestnej, regionálnej, celoslovenskej, európskej alebo svetovej perspektívy. Súčasťou jej odovzdávania je predovšetkým postupné poznávanie takých historických udalostí, dejov, javov a procesov v priestore a čase, ktoré zásadným spôsobom ovplyvnili vývoj celosvetovej ale aj slovenskej spoločnosti a premietli sa do obrazu našej prítomnosti. Žiaci si prostredníctvom dejepisu postupne osvojujú kultúru spoločenskej komunikácie a demokratické spôsoby svojho konania, lebo chápanie, vnímanie a porozumenie historických procesov predstavuje jeden zo základných predpokladov komplexného poznávania ľudskej spoločnosti.

V procese vyučovania dejepisu na SOŠ sa kladie osobitný dôraz na dejiny 19. a 20. storočia preto, lebo v nich môžeme nájsť z väčšej časti korene súčasných spoločenských javov i problémov. Pomocou vybraných dejepisných tematických celkov a tém dejepis vedie žiakov k úcte k vlastnému národu, k rozvíjaniu vlastenectva ako súčasť kultivovania ich historického vedomia, v ktorom rezonuje i úcta k iným národom a etnikám, rovnako tak rešpektovanie kultúrnych a iných odlišností ľudí, rôznych diverzifikovaných skupín a spoločenstiev. Prispieva tak k rozvíjaniu hodnotovej škály demokratickej spoločnosti. Rovnako dôležitosť pripisuje aj demokratickým hodnotám európskej civilizácie.

Štátny vzdelávací program pre tento predmet je určený štvorročným a päťročným študijným odborom stredných odborných škôl a dvojročným nadstavbovým študijným odborom.

CIELE PREDMETU

Žiaci

- nadobudnú spôsobilosti orientovať sa v historickom čase a historickom priestore,
- získajú základné vedomosti z oblasti historických udalostí, javov, procesov z národných a svetových dejín,
- nadobudnú spôsobilosť pochopiť príčiny a dôsledky historických udalostí,
- získajú schopnosti poznávať históriu na základe analýzy primeraných školských historických písomných, obrazových, hmotných a grafických prameňov a sú schopní týmto prameňom klásť primerané otázky,
- rozvinú si komplex kompetencií – spôsobilostí, schopností rozvíjať a kultivovať kultúrny dialóg a otvorenú diskusiu ako základný princíp fungovania histórie i školského dejepisu v demokratickej spoločnosti,
- získajú spôsobilosti, ktorými posilnia a uchovajú úctu k národným a kresťanským tradíciám ako aj úctu k vlastnému národu a k iným národom a národnostným menšinám,
- nadobudnú spôsobilosti na pochopenie a rešpektovanie kultúrnych, náboženských a iných odlišností ľudí a spoločností.

VZDELÁVACÍ ŠTANDARD

Žiaci po absolvovaní daného študijného odboru

Výkonový štandard	Obsahový štandard	Tematický celok
<ul style="list-style-type: none"> • sa orientujú v historickom čase a historickom priestore • vizualizujú na časovej priamke jednotlivé časové kategórie • rozpoznajú kľúčové historické pojmy • zostavia chronologickú tabuľku • identifikujú rôzne druhy historických prameňov	<ul style="list-style-type: none"> • čas a priestor • historické pramene • práca historika • chronológia, periodizácia	Ako to vyzerá v historikovej „dielni“

<ul style="list-style-type: none"> • vystihnú znaky antickej demokracie • porovnajú antickú demokraciu s modernou demokraciou • porovnajú systém aténskej demokracie a rímskej republiky • odlíšia politický systém rímskej republiky a rímskeho cisárstva • rozpoznajú prínos antického kultúrneho dedičstva pre európsku civilizáciu 	<ul style="list-style-type: none"> • antický človek- občan • antická demokracia • antická vzdelanosť a kultúra • zrod kresťanstva • odkaz antiky 	<p>Starovek</p>
<ul style="list-style-type: none"> • vystihnú základné problémy stredovekej spoločnosti • identifikujú sociálnu štruktúru spoločnosti v období stredoveku • charakterizujú postavenie slobodných kráľovských miest 	<ul style="list-style-type: none"> • feudalizmus, feudum • stredoveký štát • vazal, stredoveké stavy • hrad, kláštor • christianizácia a cirkev 	<p>Stredovek</p>

<ul style="list-style-type: none"> • vymedzia pravlasť Slovanov • rozpoznajú migračné prúdy Slovanov • vysvetlia vznik, rozvoj a zánik Veľkej Moravy • rozpoznajú základné etapy vývoja Veľkej Moravy • identifikujú vzťahy medzi Veľkou Moravou a Franskou ríšou • špecifikujú pôsobenie Konštantína a Metoda • zdôvodnia význam a prínos byzantskej misie • vysvetlia proces formovania Uhorska a začleňovania územia Slovenska do Uhorského kráľovstva • zhodnotia význam Zlatej buly • identifikujú dôsledky tatárskeho vpádu do Uhorska • analyzujú mestské privilégia na príkladoch slovenských miest 	<ul style="list-style-type: none"> • pravlasť Slovanov • Avari • Veľká Morava • osídlenie • kmeňové zväzy, hradisko • Rastislav, Svätopluk • byzantská misia • formovanie uhorského kráľovstva • Slováci v Uhorsku • fungovanie štátu • panovník, dynastia • tatársky vpád • župa, magnáti • baníctvo 	<p>Slovensko v období stredoveku</p>
--	---	--------------------------------------

<ul style="list-style-type: none"> • identifikujú základné myšlienky humanizmu • vystihnú základné znaky kníhtlače ako média • identifikujú príčiny a dôsledky zámorských objavov • vymedzia príčiny a dôsledky reformácie • posúdia význam meštianskej vrstvy ako nového prvku v stredovekej a novovekej spoločnosti • vystihnú rozdiely medzi absolutistickou a konštitučnou monarchiou • vysvetlia spôsob vytvárania európskych i vybraných mimoeurópskych impérií	<ul style="list-style-type: none"> • novoveké myslenie • kníhtlač • humanizmus, renesancia • reformácia, protireformácia • zámorské objavy • objavitelia, dobyvatelia, koloniálna ríša, impérium • novoveký človek, remeslo, obchod • mestá, mešťan • absolutizmus, parlamentarizmus	Novovek
---	---	---------

<ul style="list-style-type: none"> • identifikujú príčiny a dôsledky nástupu Habsburgovcov na uhorský trón • zovšeobecnia dôsledky tureckej prítomnosti v Uhorsku • vymedzia príčiny a dôsledky protihabsburských povstaní • vymedzia znaky osvietenského absolutizmu • analyzujú najvýznamnejšie reformy Márie Terézie a Jozefa II.	<ul style="list-style-type: none"> • koniec stredovekého Uhorska • Moháč • stavovský odboj • Turci na Slovensku • osvietenský absolutizmus • náboženská tolerancia • tereziánske a jozefínske reformy	Habsburská monarchia v novoveku
---	---	------------------------------------

<ul style="list-style-type: none"> • rozlíšia charakter napoleonských vojen • rozpoznajú základné znaky priemyselnej revolúcie • identifikujú znaky kapitalistickej spoločnosti • vymedzia základné dôsledky zjednotenia Talianska a Nemecka • identifikujú jednotlivé politické a ideologické prúdy	<ul style="list-style-type: none"> • osvietenstvo a idea slobody • ľudské a občianske práva • premeny spoločnosti, jar národov • reštaurácia, Viedenský kongres, Svätá aliancia • priemyselná revolúcia, rozvoj výroby a vedy • kapitalizmus, kapitál • továreň, robotník • národný štát • nacionalizmus, konzervativizmus, liberalizmus • ženská otázka	Zrod modernej doby
---	---	--------------------

<ul style="list-style-type: none"> • rozoznajú základné aktivity troch generácií národne uvedomelých Slovákov • zovšeobecnia ciele politického programu Slovákov • analyzujú revolučné roky 1848/49 v kontexte slovenského národného hnutia • vymedzia spoločné znaky revolúcií 1848/49 v Európe <ul style="list-style-type: none"> • špecifikujú postavenie Slovákov v Rakúsko - Uhorsku • rozoznajú ciele maďarizácie v Uhorsku • zhodnotia význam Matice slovenskej, slovenských gymnázií a slovenských kultúrnych spolkov • identifikujú proces modernizácie Rakúsko – Uhorska 	<ul style="list-style-type: none"> • tri generácie národne uvedomelých Slovákov • spisovný jazyk • národné hnutia • všeslovanská vzájomnosť • slovenský politický program • štúrovská generácia • Slováci v revolúcii 1848/49 <ul style="list-style-type: none"> • kultúrne požiadavky, slovenské gymnáziá, Matica slovenská • Memorandum národa slovenského • Rakúsko - Uhorsko • dualizmus 	<p>Moderný slovenský národ</p> <p>Slováci v Rakúsko – Uhorsku</p>
---	--	--

<ul style="list-style-type: none"> • vymedzia príčiny a dôsledky vyst'ahovania Slovákov do zámoria • zhrnú hlavné znaky imperializmu • rozlíšia ciele Trojspolku a Dohody • vymedzia príčiny prvej svetovej vojny • vysvetlia priebeh a dôsledky prvej svetovej vojny • zostavia pamäťovú mapu nástupníckych štátov	<ul style="list-style-type: none"> • maďarizácia • slovenská otázka • politické aktivity Slovákov • industrializácia Uhorska a Slovenska • vyst'ahovalectvo Slovákov • zápas o veľmocenské postavenie • európska rovnováha • imperializmus • Trojspolok, Dohoda • život vojakov v zákopoch • život v zázemí • nová politická mapa Európy • versailleský systém	<p>Prvá svetová vojna a vznik Československa</p>
---	--	--

<ul style="list-style-type: none"> • vymedzia základné medzníky domáceho a zahraničného odboja • analyzujú hospodárske, sociálne a kultúrne podmienky života občanov v ČSR • rozpoznajú príčiny a dôsledky Mníchovskej dohody a Viedenskej arbitráže • identifikujú príčiny vzniku Slovenského štátu	<ul style="list-style-type: none"> • slovenská spoločnosť počas prvej svetovej vojny • idea vzniku Československa • zahraničný odboj • vznik Československa • čechoslovakizmus • medzivojnové Slovensko v Československu • politický systém v Československu • problematika menšín • slovenské politické prúdy • slovenská kultúra a veda • Mníchovská dohoda • Viedenská arbitráž	<p>Charakteristika Československej republiky</p>
---	---	--

<ul style="list-style-type: none"> • rozlíšia znaky totalitného politického systému v Rusku a ZSSR (1917-1953) • špecifikujú znaky totalitných politických systémov v Taliansku a Nemecku 	<ul style="list-style-type: none"> • totalitný politický systém • bolševický prevrat • komunizmus • fašizmus • nemecký národný socializmus 	<p>Na ceste k druhej svetovej vojne</p>
<ul style="list-style-type: none"> • identifikujú príčiny vzniku druhej svetovej vojny • rozčlenia jednotlivé etapy priebehu druhej svetovej vojny • zdokumentujú holokaust na konkrétnom prípade • dokážu vplyv vedy a techniky na priebeh druhej svetovej vojny • rozpoznejú kľúčové medzníky vnútropolitického a zahraničnopolitického vývoja Slovenskej republiky • analyzujú hospodárske, sociálne a kultúrne 	<ul style="list-style-type: none"> • Európa pod Nemeckou hegemoniou • plán Barbarossa • protifašistická koalícia, protifašistický odboj • život v čase vojny • vojenské operácie v období druhej svetovej vojny • holokaust • dôsledky vojny • autonómia 	<p>Druhá svetová vojna</p> <p>Slovenská republika</p>

<p>podmienky života v Slovenskej republike</p> <ul style="list-style-type: none"> • objasnia riešenie židovskej otázky • špecifikujú dôsledky 2. svetovej vojny • identifikujú príčiny vzniku bipolárneho sveta • zhodnotia proces dekolonizácie v 2. polovici 20.storočia • zdôvodnia príčiny pádu železnej opony • identifikujú podstatné problémy procesu európskej integrácie 	<ul style="list-style-type: none"> • totalitný režim • židovský kódex • protifašistický odboj, SNP • studená vojna • od výstavby k pádu berlínskeho múru • krízy v sovietskom bloku • Solidarita • perestrojka, glasnosť • konflikty na Blízkom Východe • Európske hospodárske spoločenstvo • Európska únia 	<p>(1939 – 1945)</p> <p>Konflikt ideológií</p>
---	--	--

<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznajú medzníky vnútropolitického vývoja ČSR v rokoch 1945 - 1948 • vymedzia príčiny a dôsledky začlenenia ČSR do sovietskeho bloku • identifikujú formy odporu proti komunistickej moci • vymedzia príčiny a dôsledky reformného procesu • analyzujú hlavné dôsledky obdobia tzv. normalizácie 	<ul style="list-style-type: none"> • od ľudovej demokracie k totalite • odsun Nemcov • maďarská otázka • februárový prevrat • podoby totality a jej obeť • pražská jar • normalizácia • podoby socialistickej každodennosti 	<p>Slovensko v totalitnom Československu</p>
<ul style="list-style-type: none"> • vymedzia príčiny a dôsledky zrušenia totality v Československu • identifikujú príčiny a dôsledky rozdelenia Česko - Slovenska • rozpoznajú kľúčové medzníky vývoja Slovenskej republiky od jej vzniku 	<ul style="list-style-type: none"> • nežná revolúcia • rozdelenie Česko - Slovenska • vznik Slovenskej republiky • Slovenská republika a EU 	<p>Vznik a rozvoj Slovenskej republiky (1993)</p>

<ul style="list-style-type: none"> • špecifikujú globálne problémy súčasného sveta • zdokumentujú klady a zápory globalizácie • zhodnotia kriticky informácie z rôznych mediálnych zdrojov	<ul style="list-style-type: none"> • krízové javy vo svete (Balkán, Blízky Východ, Afganistan, Irak) • svet ako globálna dedina • terorizmus • environmentálna kríza • informačná explózia • mediálny svet	Globalizácia
---	---	--------------

Poznámky:

1. Pojmy v tematických celkoch chápeme ako základné učivo, ktoré si majú osvojiť všetci žiaci. Časovú dotáciu pre jednotlivé tematické celky si určí učiteľ ľubovoľne.
2. Do školského vzdelávacieho programu učitelia môžu zaradiť prehľad dejín odboru, ktorý žiaci študujú. Časovú dotáciu pre prehľad dejín odboru, ktorý žiaci študujú, si stanoví učiteľ sám podľa svojho uváženia.